kinder ombudsman

nationale ombudsman

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

Aan het college van B&W

Geachte college,

Hierbij ontvangt u het rapport *Als de overheid niet thuis geeft…*
Het betreft een gezamenlijk onderzoek door de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman naar de vraag hoe de wetgeving, het beleid en de praktijk van huisuitzettingen van gezinnen zich verhouden tot de mensen- en kinderrechtelijke verplichtingen van de overheid.

Aanleiding onderzoek
Met enige regelmaat ontvangen wij klachten en signalen van ouders, kinderen en betrokken professionals over huisuitzettingen van gezinnen. De aard van deze signalen vormde de aanleiding om een gezamenlijk onderzoek in te stellen. Dat onderzoek werd in oktober 2021 aangekondigd en startte in het voorjaar van 2022. De actualiteit van stijgende prijzen voor levensonderhoud, energie en huisvesting, maakte ons onderzoek nóg urgenter. Het risico op betaalachterstanden, en daarmee huurachterstanden, is hierdoor immers flink toegenomen.

Mensenrechtelijk en kinderrechtelijk toetsingskader
We hebben in ons onderzoek gekeken naar de mensenrechtelijke en kinderrechtelijke verplichtingen van de overheid bij huisuitzettingen. Daarbij hebben wij ons onder meer gebaseerd op (internationale) verdragen, General Comments, rapporten van de Speciaal Rapporteur en jurisprudentie.

Uit dit kader volgt dat een huisuitzetting moet voldoen aan mensen- en kinderrechtelijke verplichtingen, waaronder de volgende *algemene verplichtingen*:

* Een huisuitzetting mag nooit leiden tot dakloosheid en/of andere mensenrechtenschendingen; dit betekent dat een huisuitzetting zoveel mogelijk moet worden voorkomen.
* Grondoorzaken van een huisuitzetting moeten – als onderdeel van het voorkomen van huisuitzettingen – worden aangepakt.
* Een huisuitzetting mag pas plaatsvinden als er zicht is op alternatieve adequate huisvesting.
* Een huisuitzetting mag niet discriminerend zijn.
* Een huisuitzetting mag alleen plaatsvinden op basis van omstandigheden die bij de wet zijn vastgelegd.
* De ontwikkeling en het welzijn van kinderen moeten altijd beschermd worden. Ook tijdens het proces van huisuitzetting.

Daarnaast geldt nog een aantal *specifieke verplichtingen*:

Datum
24 januari 2023

Onderwerp
Aanbieding rapport

Ons nummer
3756

Contactpersonen
Annemarie Tuzgöl
Laura van den Heuvel

Nationale ombudsman
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
www.nationaleombudsman.nl

* De overheid moet voldoende rechtsbescherming bieden aan zowel ouders als kinderen. Hieronder vallen toegankelijke informatie over rechten en plichten én onafhankelijke cliëntondersteuning én een effectief rechtsmiddel.
* De overheid is verplicht 'betekenisvol' te consulteren met zowel volwassenen als kinderen.

Uitkomsten onderzoek
Wij constateren dat huisuitzettingen niet altijd aan mensenrechtelijke en kinderrechtelijke verplichtingen voldoen. Ons onderzoek toont aan dat mensen- en kinderrechtelijke verplichtingen nauwelijks in (lokale) regelgeving en beleid zijn verankerd. Hierdoor is de verwezenlijking van de mensen- en kinderrechten in het huisuitzettingsproces afhankelijk van lokale kennis, keuzes in beleid en inzet van individuele gemeenteambtenaren en hulpverleners. Dat is onwenselijk, omdat dit te vrijblijvend is en kan leiden tot willekeur, ongelijkheid en uitsluiting. Daarnaast is het belang van kinderen gedurende het hele proces van huisuitzettingen onzichtbaar. De ontwikkeling en het welzijn van kinderen die een huisuitzetting meemaken, worden hierdoor onvoldoende beschermd.

Uit ons onderzoek blijkt voorts dat, ondanks dat de overheid meer inzet op vroeg signalering bij huisuitzettingen vanwege betaalachterstanden, zij (nog) te weinig doet om huisuitzettingen van gezinnen te voorkomen. Ook zien we dat vroegsignalering bij andere grondoorzaken, zoals overlast en (drugs)criminaliteit niet op deze manier wettelijk geregeld is. We constateren dat de overheid zich niet houdt aan de verplichting dat huisuitzettingen niet tot dakloosheid mogen leiden. Te vaak wijst de overheid op de 'eigen verantwoordelijkheid' of 'eigen schuld' van deze gezinnen en verzuimt daarbij de eigen zorgplicht in ogenschouw te nemen. Op het gebied van betekenisvolle consultatie en rechtsbescherming zien we dat de overheid haar verplichtingen onvoldoende nakomt.

Aanbevelingen
In het rapport doen wij aanbevelingen die ertoe moeten leiden dat het huisuitzettingsproces in lijn komt met mensen- en kinderrechtelijke verplichtingen. Deze aanbevelingen doen we aan lokale overheden en de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

De aanbevelingen richten zich onder meer op de positie van kinderen in het huisuitzettingsproces, het regelen van fatsoenlijke alternatieve accommodatie en het verbeteren van de rechtsbescherming en ondersteuning van gezinnen.

Publicatie
Vandaag, op 24 januari 2023 wordt het rapport *Als de overheid niet thuis geeft …* gepubliceerd op onze beider websites. Het bijbehorend persbericht treft u eveneens aan in de bijlage bij deze brief.

Ons nummer
3756

Afschrift
Wij sturen dit rapport met een aanbiedingsbrief ook de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Een afschrift van deze brief sturen wij tevens naar de gemeenteraad van uw gemeente.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman en de Kinderombudsvrouw

Reinier van Zutphen Margrite Kalverboer